

Aarrit nannullu takornariartitsinermi tammajuitsussarsiorluni piniartartunut pisassiissutigineqarsinnaanngorsinnaanerit siunertaralugu Naalakkersuisut, 2022 naatinnagu saqqummiunneqartussamik, nalunaarusioqqullugit peqquneqarnissaannik inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Nalunaarusiamittaaq aningaasarsiutaasinnaanerisa aammalu nunarsuarmioqatigiit aalajangersagaasa killilersugaat qulaajarneqassapput.

(Inatsisartuni ilaasortaq Aslak W. Jensen, Siumut)

Akissuteqaat

(Aalisarnermut Piniarnermullu Naalakkersuisoq)

Siullermeerneqarnera

Naalakkersuisut siunnersuuteqartoq Aslak W. Jensen, Siumut, Naalakkersuisut 2022 naatinnagu saqqummiunneqartussamik nalunaarusioqqullugit peqquneqarnissaannik, tammajuitsussarsiniarnermut immikkut ittumik aavernik nannunillu pisassiinissamik siunnersuuteqarnerani qutsavigaarput. Nalunaarusiamittaaq aningaasarsiutaasinnaanera aammalu nunarsuarmioqatigiit aalajangersagaasa killilersugaat qulaajarneqassapput.

Nannunut tunngatillugu siusinnerusukkut Kalaallit Nunaannit nassuerutigineqarnikuuvoq nannut immikkorluinnaq inissisimasuusut, taamaattoorli pisuussutaasoq mianernartoq.

1950-ikkunnili Kalaallit Nunaata Tunuata Avannaarsuani nannut arnavissat piaqqisartut illersorniarlugit malittarisassaqaalersimavoq, taamaattoq 1975-ikkut aallartisimalernerani, Kalaallit Nunaat tamakkerlugu nannunniarnermut tunngatillugu malittarisassaqaalersimalluni, tassunga ilanngullugit nannut arnavissat piaqqisartut. Qulimiguullit piniarnermi atorneqarsinnaanerit inerteqqutaalerpoq, aputikkoorutit motoorillit aammalu angallatit anginerusut nannunniarnermi atorneqarnissaat inerteqqutaalerluni, taamaalilluni nannunniarneq killilersimaarniarlugu ilutigisaanillu qimussit atorlugit nannunniarnermi ileqquusut illersorniarlugit. Ilutigisaanik akiliisitsilluni piniarniartitsisinnaaneq soqutigineqarani imaluunniit annikitsuararsuulluni aammalu Landsrådip, Namminersornerullutik Oqartussat imaluunniit Namminersorlutik Oqartussat akiliisitsilluni nannunniarnissaq akuerinngisaannarsimavaat.

Danmark-imut/EU-mullu tunisassianik nannuneersunik eqqusseqqusaajunnaarnermut ilassutitut Kalaallit Nunaata nammineerluni April 2008-mi avammut tuniniaasinnaaneq inerteqqutigilerpaa. Inerteqquteqalerneq atuutinneqalerpoq USA siunnersuuteqarsimammat nannut CITES-imut allattorneqalissasut, allattorneqarnerminni II-miit I-inngortillugit uppersarsarneqarsinnaanngimmat piujuaannartitsinissaq tunngavigalugu pisarineqarsimanersut. Siunnersuulli itigartitsissutigineqarpoq.

Nannumit pisunik avammut niuveruteqarniaraanni Kalaallit Nunaata Pinngortitaleriffianit piujuaannartitsinermit tunngatillugu akuersaarnartumik uppersarsarneqartumik peqartariaqarpoq. Piniagassat assigiinngitsut CITES-imi II-tut allattorsimasut, soorlu nanoq, tuniniarneqarsinnaapput taamaallaat piujuaannartitsineq tunngavigalugu akuersaarnartumik uppersarsaateqaraanni.

Maannakkut Nunatsinni nanoqatigiit immikkoortut tamarmik piujuaannartitsineq tunngavigalugu akuersaarnanngitsumik inissisimapput, Kalaallit Nunaata Tunuani piniarneqarnerat suli uumassusilerisunit inassuteqaateqarnani ingerlanneqartarmat.

Nunavumi akiliisitsilluni nannunniartitsisarnermut malittarisassat aamma periutsit atuuttut pillugit paasisutissanik utaqqisaqarpoq, siunnersuummi paasisutissat atorineqartut pisortatigoortuunngimmata. Akiliisitsilluni nannunniartitsisarneq eqqunneqassagaluarpat tamakkiisumik nannuttassaniit ilaatinneqassapput, soorlu Canada/Nunavumi taamak pisartut. Canada/Nunavut kisiartaallutik nannunik akiliisitsilluni piniartitsisartuupput.

Naalakkersuisut nannunut takornariarsinnaaneq piniarnertaqanngitsoq pillugu piniarneq aallaaniarnerlu pillugit inatsimmut allannguuteqarnikkut sulissutigaa.

Tammajuitsussarsiorluni nannunniartitsisoqalissagaluarpat piujuaannartitsineq tunngavigalugu akuersaarnanngitsumik inissisimaneq pissutigalugu takornarissap nanoq tammajuitsussarsiani annissinnaassanngilaa, taamaattorli nannuttarisimasani assiliissummik assilisaq nassar-sinnaavaa.

Aavernut tunngatillugu allatulaaq inissisimasoqarpoq. Junimi 2017 aaveq pillugu nutaamik piujuaannartitsinermut tunngatillugu uppersaasoqarpoq. Tamatuma kinguneraa aavernit pisunik avammut tuniniaasinnaanerup inerteqqutaanerigaluata aturrunnaarsinneqarsinnaanera, taamaalillunilu taamanikkulli CITES-imit akuerineqartumik nunanut allanut EU-mut ilaasortaannngitsunut, takornarianit avammut annissisinnaaneq akuersaarneqarpoq tassami EU-mit tunisassianik aaverneersunik eqqussineq annissinerlu akuersaarneqanngimmat.

Aavermik piniarneq piujuaannartitsineq tunngavigalugu illersorsinnaasumik inissisimavoq aammalu aqutsiveqarfanni ataasiakkaani pisassiissutit nungukkajunngillat. Akiliisitsilluni aaverniartitsisarneq eqqunneqassagaluarpat tamakkiisumik aavertassaniit ilanngaatigineqassapput.

Tammajuitsussarsiorluni nannunniarneq aamma aaffanniarneq tammajuitsussarsiornermik niuerfimmud immikkut ittumut tapertaalluassaaq, qularnanngitsumillu ingerlatsisunut qinnuteqareernikkut takornarianut taamatut misigisaqartitsinissamut pisassinneqartartunut aningaasanik isertitaqarluarfiussalluni.

Iluatungaani Naalakkersuisut, pingaartumik tammajuitsussarsiorluni nannuniarnerup aammalu aaffanniarnerup, Kalaallit Nunaata nunat tamalaat akornanni tusaamaneranut kiisalu takornariaqarnermik inuussutissarsiummut kinguneqarsinnaanerat erseqqissaatigiumavaat. Suliniut pillugu Kalaallit Nunaat ajortumik eqqartorneqalissappat tammajuitsussarsiorlunilu nannunniarneq aaffanniarnerlu takornarissanut allanut ajortumik kinguneqassappata, taava takornariaqarnermik inuussutissarsiateqarnerup ataatsimut isigalugu annaasaqaatigisassaat matussuserneqarsinnaassanngillat.

Naalakkersuisut aavernut nannunullu tunngatillugu akiliilluni piniarsinnaanerup Tunumi innuttaasunut, Qaanaamut piffinnullu allanut iluaqutaasinnaanera qulaajarniarpaat, nunat EU-mut ilaasortaannngitsut aammalu nunat allat killilersuinngitsut aallaavigalugit. USA-mut EU-mullu immami miluumasunut tunngatillugu eqqusseqqusaanngilaq annisseqqusaananilu, taakkungunnga aaveq nanorlu ilanngullugit.

Taamatut oqaaseqarluta Naalakkersuisut siunnersuutip akuerineqarnissaa innersuussutigaa.